

Funkční styly v češtině

sona.schneiderova@fsv.cuni.cz, Katowice, 2024

Studijní literatura

Studijní literatura

Nejnovější:

- **HOFFMANNOVÁ, Jana – MRÁZKOVÁ, Kamila a kol.: *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia 2016.**
- **Nový Encyklopedický slovník češtiny, 2017**
- ČECHOVÁ, Marie a kol.: *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997.
- ČECHOVÁ, Marie a kol.: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003.
- **ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva: *Současná stylistika*. Praha: NLN, 2008.**

Funkční styly v češtině; funkce projevu

- Běžně dorozumívací/prostě sdělovací
- Publicistický
- Odborný
- Umělecký
- Administrativní
- Řečnický

- Od dob PLK (1926)
- Bohuslav Havránek
- Teorie spisovného jazyka (1932)
- Funkce projevu – sdělná x estetická (Jan Mukařovský)

Komunikační sféry (Hoffmannová a kol.)

- Více oblastí komunikace – institucionální (vlastně administrativní), školní atd.

1. Publicistický

- Zpravodajský – např. zpráva
- Publicistický/analytický – např. komentář, úvodník
- Beletristický – např. reportáž, fejeton, „storka“
- Prostředky: např. novinářská klišé – „drtivá porážka“, „drtivá většina“, „horký favorit“, „plodná diskuse“; stereotypizace vyjadřování x občasná aktualizace (bílé zlato = cukr, cukrová třtina); mnoho anglicismů
- Cvičení: titulky, rozdílné zprávy, „storka“, „muzeum“

Nepovedené aktualizace

- *Ale ucho u pomyslného džbánu visí na vlásku*
- *být terčem v oku*

Nepovedený pokus o aktualizaci

- **NEJ zelenáči v Anglii: exparták Čechů, komety ze Spurs i maďarská hvězda**
- Autor: Zbyněk Veselý, iSport. Cz, 3. listopadu 2023
- Když Aston Villa v létě vypsala šek na 55 milionů eur, **mnohá obočí se zvedla tak, že skoro přelezla na záda**. Za Leverkusen v minulé sezoně pobral 14 gólů a 10 asistencí. Xabi Alonso z něj **vybrousil smaragd** a na všechny zapůsobil **jaguářím odpichem** a průrazností na pravém křídle. Ale měl před sebou ještě dlouhou cestu, aby dokázal, že je skutečně hráčem světové třídy. Fakt, že je nejdražší posilou v historii Villans, ho netíží. Naopak, Unai Emery ho posunul víc do středu a Francouz (24 let), jenž si v soubojích počíná **jako nůž v muffinu**, vyčnívá v každém utkání.

- Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne + viset na vlásku
- Být trnem v oku; být terčem něčeho (být terčem nářků)

2. Odborný

- Teoreticky odborný
- Populárně naučný
- Prakticky odborný (lékařské zprávy, znalecké posudky atd.)
- Esejistický/esej

Prostředky: např. termíny (*řeč X jazyk*; desynonymizace); opisné pasivum (*Autorský vypravěč je chápán jako ...*); typická syntax, např. *Jestliže se opřeme o Boothova pozorování, můžeme (...)*; *Ačkoliv nemáme dostatek materiálu pro zevšeobecňující tvrzení, troufáme si tvrdit, že ...*; *Přestože chybí jednotný znak pro všechna jména, je zřejmé, že spadají do stejné kategorie.*

- Cvičení: teoretický (MČ III) vs. esej (Eisner)

3. Umělecký

- Poezie
- Próza

- Jan Mukařovský – „popření funkcí praktických“, zaměření na znak sám
- **Prostředky:** neomezeně, ale např. poetismy – historické (*luna, oř*), neologismy (*miminčí; zbledlý; pusanec; J. Topol*); „experiment“: s větnou stavbou – B. Hrabal aj.

- Cvičení: Antonín Bajaja (Duely)

4. Běžně dorozumívací

- Př. 1 ... *a ptala sem se ho tady na todleto / von povídal / a povídám / a pane doktor a co tá kýla / ne tu nechte bejt s tou nic nedělejte / nenoste pytle...* (z běžného hovoru)
- Př. 2 Komunikace na sociálních sítích

Bohuslava_6600

- když seš. když to máš jako

Bohuslava_6600

+

Terezie_6526

- dva jednoobory.
- když to máš

Terezie_6526

- jednoobor.

Bohuslava_6600

- jo.

Terezie_6526

- tak musíš napsat jednu na literaturu jednu na lingvistiku a **následně** ještě diplomku.

Bohuslava_6600

- ježiš to je hnus.

Terezie_6526

- to je. a já jako dvouobor tak mi stačí jenom jedna.

Hovorová klišé

- *Komfortní zóna, toxický, instantní (okamžitý), kritický (zásadní), kruciólní atd.*